

ВІДГУК

офіційного опонента

докторки педагогічних наук, доцентки

Лебедик Лесі Вікторівни

на дисертацію Юркової Альони Віталіївни

«Підготовка майбутніх хореографів у закладах вищої освіти країн Балтії»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами. Необхідність обраної теми роботи А. Юркової пояснюється тим, що нині система підготовки майбутніх хореографів має будуватися на основі нової концепції, яка одним із основних завдань ставить розвиток у здобувачів освіти вмінь вивчати досвід інших країн, що необхідне для подальшого їхнього успішного навчання, соціалізації та самореалізації у всіх сферах професійної життєдіяльності.

Саме аналіз досвіду професійної підготовки майбутніх хореографів у закладах вищої освіти країн Балтії, екстраполяція його конструктивних ідей у систему хореографічної та хореографічно-педагогічної освіти України є перспективним напрямом розвитку вітчизняної мистецької освіти, що цілком відповідає актуальним тенденціям європейської освітньої інтеграції.

Роботу виконано в руслі науково-дослідних тем кафедри теорії і практики початкової освіти в межах комплексної теми дослідження «Професіоналізм педагога: теоретичні і методичні аспекти» (номер державної реєстрації – 0115U003313), а також кафедри педагогіки вищої школи в межах реалізації комплексної наукової програми дослідження «Гуманізація навчально-виховного процесу у вищій школі» (номер державної реєстрації – 0114U001251) ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ). Тему дисертаційної роботи затверджено Вченою радою ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (протокол № 4 від 17 грудня 2020 року). Тему дисертаційної роботи уточнено та перезатверджено на засіданні Вченої

ради ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (протокол № 2 від 19 жовтня 2023 року).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації полягає в тому, що дисертанткою відповідно до мети дослідження, здійснено теоретичний аналіз нормативно-правової бази хореографічної та хореографічно-педагогічної освіти в країнах Балтії та Україні, визначено понятійно-категоріальний апарат дослідження, що дозволило засвідчити увагу з боку влади та державних установ до мистецької освіти загалом і до хореографічної зокрема як у країнах Балтії, так і в Україні.

Аналіз наукового апарату дисертації дає підстави стверджувати, що дисертанткою логічно обґрунтовано та визначено об'єкт, предмет, мету, завдання та концепцію дослідження. Структура і логіка розгортання дослідницького пошуку переконлива: від вивчення науково-теоретичних засад дослідження, теоретичного аналізу нормативно-правової бази хореографічної та хореографічно-педагогічної освіти в країнах Балтії та Україні до практичного окреслення основних перспективних напрямів використання досвіду країн Балтії у підготовці майбутніх хореографів в Україні. Серед означених напрямів дисертанткою названі: спрямування змісту загальної підготовки майбутніх хореографів на інтеграцію із освітніми компонентами фахового спрямування; розвиток професійної мобільності майбутніх фахівців спеціальності 024 «Хореографія»; запровадження в професійну підготовку майбутніх хореографів сучасних методів навчання, у тому числі пов'язаних із використанням цифрових та проєктних технологій.

У ході дослідження дисертанткою охарактеризовано етапи розвитку хореографічного мистецтва та хореографічно-педагогічної освіти кожної з країн Балтії та проаналізовано особливості розвитку сучасної хореографічної та хореографічно-педагогічної освіти в Естонії, Латвії та Литві. Це дозволило А. Юрковій визначити, що професійна хореографічна підготовка фахівців у закладах вищої освіти країн Балтії є невід'ємним структурним елементом неперервної хореографічної освіти, що забезпечує реалізацію різноманітних

освітніх завдань і формується в освітній та мистецькій галузі ЗВО, закладів професійно-технічної освіти та закладів неформальної освіти. Дисертанткою проаналізовано освітні програми підготовки фахівців за спеціальністю «Хореографія» у восьми ЗВО країн Балтії.

Для досягнення поставленої мети дослідження авторкою вирішено низку наукових завдань, зокрема, у дисертації подальшого розвитку і конкретизації набули наукові уявлення про сучасний стан розвитку хореографічно-педагогічної освіти в Україні, зокрема вивчено теоретичні мистецтвознавчі та культурологічні аспекти розвитку вітчизняного танцювального мистецтва початку ХХ – ХХІ ст.; умови та компоненти професійної підготовки майбутніх хореографів, формування їхніх компетентностей тощо. А. Юрковою проаналізовано освітні програми спеціальності 024 «Хореографія», що пропонуються здобувачам в ЗВО України на бакалаврському та магістерському рівнях вищої освіти.

Здобутком дисертантки вважаємо проведений компаративний аналіз вітчизняної та балтійської хореографічної і хореографічно-педагогічної освіти.

Коректно та виважено представлено комплекс методів дослідження, як теоретичних, так і конкретно-наукових (пошуково-бібліографічний, ретроспективний, логіко-системний) та прогностичних.

Джерельна база відповідає вимогам релевантності та актуальності, що висуваються до наукових робіт в галузі освітніх педагогічних наук, та засвідчує всебічну обізнаність авторки з усіма існуючими типами джерел, у яких розкривається обрана тема. Вона складається з 427 найменувань, 182 із яких – іноземними мовами. На позитивну оцінку заслуговує представлення у джерельній базі різноманітних документів, що свідчить про наукове сумління дисертантки і підтверджує вірогідність результатів дослідження.

Глибоке й системне вивчення проблеми надали можливість авторці зробити аргументовані висновки до розділів та загальні висновки, які відповідають меті, завданням і висвітлюють найважливіші положення рецензованого дослідження. Висновки свідчать, що поставлені завдання

вирішені в повному обсязі. Опрацьовані, систематизовані, узагальнені результати дослідження пройшли належну апробацію, були представлені на чисельних міжнародних, всеукраїнських конференціях та інших заходах.

3. Наукова новизна і достовірність наукових положень дисертації підтверджені тим, що в роботі з урахуванням ідей та методолого-теоретичного й технологічного інструментарію наукових підходів (компетентнісного, праксеологічного, аксіологічного, синергетичного) на основі характеристики комплексу літературних джерел (філософських, філософсько-освітніх, педагогічних, психологічних тощо) і нормативно-практичних матеріалів (законів про освіту країн Балтії та України, Закону про культурні фонди Естонії, Положення про Латвійський національний культурний центр, загальної програми мистецької освіти Литви, стандартів освіти, інших документів; структурних компонентів хореографічної освіти та ін.) уперше у вітчизняній педагогічній науці визначено особливості професійної підготовки хореографів у закладах вищої освіти країн Балтії та здійснено компаративний аналіз вітчизняної та балтійської хореографічної і хореографічно-педагогічної освіти, окреслено основні перспективні напрями використання досвіду країн Балтії у підготовці майбутніх хореографів в Україні (спрямування змісту загальної підготовки майбутніх хореографів на інтеграцію із освітніми компонентами фахового спрямування; розвиток професійної мобільності майбутніх фахівців спеціальності 024 «Хореографія»; запровадження в професійну підготовку майбутніх хореографів сучасних методів навчання, у тому числі пов'язаних із використанням цифрових та проєктних технологій). Означена наукова позиція забезпечує авторці дослідження чітку обґрунтованість, доцільність, опору на зроблений компаративний аналіз вітчизняної та балтійської хореографічної і хореографічно-педагогічної освіти, структурний та змістовий зв'язок усіх його елементів, єдність теорії і практики.

На наш погляд, значний потенціал мають удосконалені наукові положення щодо змісту професійної підготовки майбутніх хореографів в Україні, уточнення суті понять «хореографічна освіта», «професійна

майстерність хореографа», «хореографічно-педагогічна освіта», «професійна компетентність хореографа».

У дисертації подальшого розвитку і конкретизації набули положення щодо впливу європейських тенденцій на інноваційний розвиток хореографічної освіти України. У цілому застосований науковий підхід до організації дослідження є цілком виправданим і посилює його достовірність.

4. Значення одержаних результатів для науки і практичного використання матеріалів дисертації полягає в окресленні основних перспективних напрямів використання досвіду країн Балтії у підготовці майбутніх хореографів в Україні, зокрема, спрямування змісту загальної підготовки майбутніх хореографів на інтеграцію із освітніми компонентами фахового спрямування; розвиток професійної мобільності майбутніх фахівців спеціальності 024 «Хореографія»; запровадження в професійну підготовку майбутніх хореографів сучасних методів навчання, у тому числі пов'язаних із використанням цифрових та проєктних технологій.

Запропоновані авторкою дисертації теоретичні та методичні надбання можуть бути використані викладачами і здобувачами освіти для вдосконалення змісту й методичного забезпечення процесу професійної підготовки українських хореографів. Матеріали дослідження можуть бути використані для розробки освітньо-професійних та педагогічно-наукових міждисциплінарних програм, навчально-методичних комплексів, підручників, спецкурсів і спецсемініарів для підготовки майбутніх хореографів, удосконалення системи оцінювання та планування самостійної діяльності студентів. Результати дослідження будуть корисними для студентів, аспірантів і докторантів у підготовці та проведенні навчальних занять, а також для професійного розвитку та підвищення кваліфікації і фахової компетентності хореографів.

5. Повнота викладу основних результатів дисертації в публікаціях здобувача. Основні теоретичні положення і практичні результати дисертаційної роботи відображено в 13 наукових працях, із них 11 –

одноосібних, зокрема: 4 статті в наукових фахових виданнях України; 9 публікацій апробаційного характеру (матеріали конференцій та інші видання).

6. Характеристика структури та змісту дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі «Теоретичні основи підготовки майбутніх хореографів в закладах вищої освіти країн Балтії та в Україні» представлено аналіз нормативно-правової та науково-теоретичної джерельної бази з питань хореографічної освіти Країн Балтії та України; показано що поступово визначився загальний методологічний напрям розвитку хореографічної освіти в її професійно-педагогічних аспектах, сформувався тезаурус галузі та відповідно закладені підвалини хореографічної педагогіки; з'ясовано історичні аспекти розвитку національної хореографічної культури країн Латвії, Литви та Естонії; походження народної хореографічної культури як окремої етнографічної групи; виявлено географічні та етнографічні чинники, які вплинули на формування культурних цінностей та розвиток професійної хореографічної освіти; охарактеризовано найважливіші аспекти заявленої теми дисертаційної роботи.

У другому розділі «Аналіз особливостей сучасної підготовки майбутніх хореографів у закладах вищої освіти країн Балтії та України» визначено інституційні, організаційні та змістові особливості професійної підготовки хореографів у ЗВО Балтії через виявлення концептуальних засад їхнього професійного розвитку; проведено аналіз, який показав, що до блоку професійної підготовки майбутніх фахівців хореографічного профілю у ЗВО Балтії входять дисципліни, які об'єднуються в такі тематичні групи: хореографія в міждисциплінарному контексті, хореографія в педагогічному контексті, хореографічні стилі та жанри, хореографія як наука про рух, хореографія в контексті побудови хореографічної композиції; проведено аналіз навчальних планів восьми ЗВО, який показав, що універсальними для них є танцювальна імпровізація, техніка сучасного танцю, балет, історія танцю, музика в хореографії, постановка танцю, дипломний проект з хореографії,

хореографія, виконавська майстерність, танцювальний репертуар, композиція танцю; здійснено порівняльний аналіз професійної підготовки фахівців із хореографії у ЗВО країн Балтії та України, на основі якого розроблено рекомендації щодо використання конструктивного європейського досвіду в Україні.

У 4 додатках до роботи на 55 сторінках містяться: списки закладів вищої освіти України, в яких здійснюється підготовка фахівців спеціальності 024 Хореографія, закладів вищої освіти Литви, Латвії та Естонії, в яких здійснюється підготовка фахівців спеціальності Хореографія, Освітні програми з хореографії ЗВО країн Балтії тощо. Робота містить 2 таблиці.

Загальний обсяг дисертації – 328 сторінок, основний текст – 202 сторінки (обсяг основного тексту – 171 сторінка). Список використаних джерел містить 427 найменувань, зокрема 182 іноземними мовами.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам та дані про відсутність порушень академічної доброчесності. При рецензуванні дисертації порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації) та некоректно оформлених текстових запозичень чи інших ознак неправомірного використання матеріалів без зазначення їхнього авторства не виявлено. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням, усі ідеї та наукові положення, викладені в ній, отримані авторкою особисто або містять посилання на наукові позиції відомих учених. По всьому тексту роботи простежується єдиний стиль викладу.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Незважаючи на загальну позитивну оцінку дисертації хочемо зробити деякі зауваження та побажання, а саме:

1. У вступі авторкою визначено суперечності, що наявні у сучасній педагогічній теорії та практиці професійної підготовки майбутніх хореографів країн Балтії та України. Вважаємо, необхідно було конкретизувати та

підкреслити, які завдання дослідження спрямовані на подолання суперечностей і як вони були розв'язані у роботі.

2. Здійснюючи порівняльний аналіз професійної підготовки хореографів у закладах вищої освіти країн Балтії та України, а також формулюючи рекомендації щодо імплементації європейського конструктивного досвіду в Україні авторкою визначено низку наукових підходів, які є методологічним підґрунтям розвитку хореографічної та хореографічно-педагогічної освіти в закладах вищої освіти країн Балтії. На нашу думку, було б доцільним виокремити також принципи мистецької освіти, які стали основою аналізу досліджуваного педагогічного явища.

3. У розділі 1.2. дисертації проаналізовано історію та сучасний етап розвитку хореографічного мистецтва та хореографічно-педагогічної освіти в країнах Балтії. Вважаємо, що було б доцільно детальніше розкрити взаємозв'язки та взаємовпливи, а також конкретизувати спільні і відмінні риси історичної еволюції мистецтва танцю в країнах Балтії.

4. Подані у додатках освітні програми бакалаврського та магістерського рівнів зі спеціальності «Хореографія» закладів вищої освіти країн Балтії доцільно було б перекласти українською мовою, це сприяло б більш ефективному введенню цих матеріалів у вітчизняний науковий обіг.

5. З огляду на практичну значущість дисертаційної роботи слід висловити побажання А. Юрковій розробити навчально-методичний посібник з матеріалами дослідження з метою їх подальшого впровадження в зміст професійної підготовки майбутніх хореографів у ЗВО України та післядипломного підвищення кваліфікації фахівців спеціальності 024 «Хореографія».

Зазначенні зауваження та побажання носять рекомендаційний характер та суттєво не впливають на якість виконання дисертаційного дослідження.

9. Загальний висновок. Аналіз дисертаційної роботи, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження А. В. Юркової «Підготовка майбутніх хореографів у закладах вищої освіти

країн Балтії» є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку й відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та пп. 6, 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023), а її авторка Юркова Альона Віталіївна заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

докторка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри мистецтвознавства
та позашкільної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

 Леся ЛЕБЕДИК

Підпис
Засвідчую
Ст.Інспектор з кадрів
відділу кадрів